

16-DEKABR

2022

Toshkent tibbiyot akademiyasi

O'zbekiston Respublikasi
Sog'liqni saqlash vazirligi

Abu Rayhon Beruniy ilmiy- madaniy merosining ahamiyati va uning fan taraqqiyotidagi o'rni

Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi

Google Scholar indexed

CYBERLENINKA

Google

Toshkent tibbiyot akademiyasi

www.tma.uz

O'zbekiston Respublikasi
Sog'liqni saqlash vazirligi

www.ssv.uz

Mazkur to‘plamda Toshkent tibbiyot akademiyasining “Abu Rayhon Beruniy ilmiy-madaniy merosining ahamiyati va uning fan taraqqiyotidagi o‘rni” mavzusida Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari kiritilgan.

To‘plamga kiritilgan materiallarning mazmuni va sifatiga muallif(lar) javobgar hisoblanadi.

Toshkent - 2022

Tahrir hay'ati

Shadmanov Alisher Kayumovich	<i>Rektor, Tashkiliy qo'mita raisi</i>
Bobomuratov Turdiqul Akramovich	<i>Yoshlar masalalari va ma'naviy-ma'rifiy ishlar bo'yicha prorektor</i>
Azizova Feruza Lyutpillaeva	<i>Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor</i>
Norqulov Suxrob Dosmurodovich	<i>Ijtimoiy fanlar kafedrası mudiri</i>
Xudoyqulova Gulnora Karimovna	<i>Jamoat salomatligi kafedrası mudiri</i>
Alimova Saboxat Gazievna	<i>Ijtimoiy fanlar kafedrası dotsenti</i>
Umarova Farida Saidikramovna	<i>Ijtimoiy fanlar kafedrası katta o'qituvchisi</i>
Muyassarova Muxabbat Muxamaddievna	<i>Jamoat salomatligi kafedrası katta o'qituvchisi</i>
Abilov Ural Murodovich	<i>Ijtimoiy fanlar kafedrası professori</i>
Norkulov Do'smurod Toshpo'latovich	<i>Ijtimoiy fanlar kafedrası professori</i>
Iskandarov Sherzod Abdug'aniyevich	<i>Ijtimoiy fanlar kafedrası dotsenti</i>
Nurbayeva Xabiba Botirovna	<i>Iqtidorli talabalar bilan ishlash bo'limi xodimi</i>

Moderatorlar

Alimova Saboxat Gazievna	<i>Ijtimoiy fanlar kafedrası dotsenti</i>
Nurbayeva Xabiba Botirovna	<i>Iqtidorli talabalar bilan ishlash bo'limi xodimi</i>

MARKAZIY OSIYO ARABLAR ETNOMADANIY IDENTIKLIGINING XO'JALIK AN'ANALARI

Sherzod Abdiganievich Iskandarov

Toshkent tibbiyot akademiyasi Ijtimoiy fanlar kafedrasida dotsenti

Turkiston o'lkasi aholisi o'rtasidagi etnomadaniy o'zlikni anglashning boshqa bir ko'rinishi haqida antropolog Djon Shoberlayn – Engel: «Milliy belgilar bo'yicha chegaralanish o'tkazilguniga qadar mintaqada aholisi o'z-o'zini anglashining eng muhim mezonini ko'chmanchi chorvadorlar va o'troq voha aholisi o'rtasidagi farq hisoblangan»¹, – deb qayd qilgan. Bu o'rinda amerikalik olim aholi identikligining eng muhim ko'rsatkichi etniklik emas, balki xo'jalik-madaniy xususiyat bo'lganligini nazarda tutgan.

XIX–XX asrlarda O'zbekiston arablarining an'anaviy mashg'ulotlari uch xo'jalik-madaniy turlariga bo'lingan: a) o'troq xo'jaliklar; b) ko'chmanchi chorvadorlar; v) yarim ko'chmanchi (yarim o'troq) chorvador-dehqonlar. XX asrning 90-yillaridan boshlab xo'jalik-madaniy turlar asosida etnoslarni tasniflash, etnik identiklik va etnodifferentsiatsiya² masalalarini o'rganishda madaniy-xo'jalik omillari ham muhim ahamiyat kasb etgan.

Etnograf B. X. Karmisheva bir-birini to'ldirib turuvchi ikki xil xo'jalik turi etnik jarayonlarga ikki yoqlama ta'sir ko'rsatganligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, ikki xil xo'jalik turining o'zaro munosabati, etnik muloqotlarni yuzaga keltirib, yaqinlashuv (integratsiya), birikish (konsolidatsiya) va qorishib ketish (assimilyatsiya) jarayonlarini tezlashtiradi. O'troq, yarim ko'chmanchi va ko'chmanchi aholi xo'jaligining ma'lum bir yo'nalishga ixtisoslashuvi maishiy turmush va an'analarning barqarorligini ta'minlaydi³. Albatta, chorvador aholi dehqonchilik bilan shug'ullanishga o'tganidan so'ng, avvalo, o'troq dehqon tomonidan ishlatilib kelinayotgan mehnat qurollaridan foydalanishni o'zlashtirishga kirishadi.

XIX asr boshlaridan boshlab mintaqadagi boshqa xalqlar singari arablar ham

¹ Шоберлайн–Энгел Д. Перспективы становления национального самосознания узбеков // Восток. –1997. –№ 3. – С. 55.

² Дифференциация [лот. differentia – айирма, фарк; фаркланиш] бир бутун нарсанинг турли хил қисмларга, шаклларга, босқичларга ажралиши, бўлиниши, табакаланиши; бутуннинг қисмларини ўзаро фарқлаш, ажратиш, табакалаш.

³ Кармышева Б. Х. «Кочевая степь» Мавераннахра и ее население в конце XIX – начале XX. вв. (по этнографическим данным) // СЭ. – 1980. –№ 1. – С. 47.

o'troq hayotga o'tishdi. Etnografik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, arablarning turmush tarzi va madaniyatiga kommunikatsiya texnologiyalarining kirib kelishi ularning xo'jalik hayotida ham katta o'zgarishlarga olib keldi.

Navoiy viloyatida arablar istiqomat qiladigan qishloqlar tabiiy-geografik xususiyati va aholisi mashg'ulotiga ko'ra uch guruhga bo'lingan⁴. Cho'l hududida yashaydigan arablar, asosan, chorvachilik bilan shug'ullangan bo'lsa, o'troq yashayotgan arablarning asosiy xo'jaligi dehqonchilik va chorvachilik bo'lgan. Uchinchi turdagi arablar etnomadaniy identikligida esa dehqonchilik va hunarmandchilik asosiy tarmoq bo'lgan.

Farg'ona vodiysida yashovchi arablarning xo'jalik mashg'ulotlari asosan dehqonchilik va bog'dorchilikka moslashgan bo'lib, bu jihatdan ular vodiyning boshqa mahalliy aholisidan farq qilmagan. Xususan, Farg'ona viloyati Rishton tumanida yashovchi arablar tumandagi o'zbek va tojiklar kabi bog'dorchilikning o'ziga xos sir-sanoatlarini yaxshi bilishgan⁵.

O'zbekiston arablari cho'l hududlarda o'ziga xos turar joylarni barpo etishgan. Uylar gumbazli qilib qurilgan. Cho'l hududlarda yashovchi arablarda «o'tov», «cho'lgumbaz», «toybon» deb nomlangan uylar mashhur bo'lgan.

1928–1929 yillarda uy-joylarni qurish 4, 47 kv. m. dan 1939 yilda 2 kv. m. ga tushib ketgan⁶. Bu holat arablarning ham joylashuv areali kengayishiga ta'sir qilgan. Shahar va unga tutash joylarda yashovchi arablar o'troq hayot kechirgan bo'lib, ularning uy-joylarini qurilish texnologiyasi o'zbek va tojiklarning uylaridan deyarli farq qilmagan.

XX asr boshlaridan uy-joy qurish va uni jihozlash an'analarida dastlab pishgan g'ishtdan uy qurish, tunuka bilan tomni yopish, derazalarga oyna solish va ko'cha tomonni ochish kabi yangiliklar kirib kelgan. Kerosin, keyin elektr lampasi, fabrika va zavodlarda ishlangan uy-ro'zg'or buyumlari ishlatila boshlagan. Qishloq uylarida ham yangiliklar bo'lgan bo'lib, ayniqsa, qurilish materiallari va uslubida ko'pgina o'zgarishlar ro'y beradi⁷. Hozirgi vaqtda arablarning turmush tarzidagi o'ziga xos o'zgarishlardan biri–zamonaviy uylar, ko'p qavatli imoratlarda yashash bo'lib, ularning hayot tarzi avvalgidan tubdan farq qiladi. Turar joylar tuzilish va qurilishiga tabiiy-geografik muhit, xo'jalik turmush tarzi, etnik o'ziga xoslik ta'sir ko'rsatgan⁸.

⁴ Ражабов Р. Ўзбекистондаги араблар тарихи ва этнографияси... – Б. 276.

⁵ Уша асар – Б. 286.

⁶ Ўзбекистон Республикаси Марказий Давлат архиви. 2888 - фонд, 1–руйхат, 14–28-варақлар.

⁷ Жабборов И. Ўзбеклар. – Тошкент: Шарқ, 2008. – Б. 88.

⁸ Аширов А. А. Ўзбек халқининг қадимий эътиқод ва маросимлари. – Тошкент:

O'zbekistonda yashab kelayotgan arablarning an'anaviy milliy kiyimlarida milliy xususiyat, urf-odatlar hamda estetik did namoyon bo'lgan. Qashqadaryo viloyati Jeynov qishlog'ida oqsoqollar «nabbat» yoki «jaddi», momolar «nabba» yoki «judo», o'rta yoshli erkaklar «sabayin», bolalik ayollar «kadasa», yigitlar «ruz'on», qizlar «binad», «bint» kiyadilar. Kiyimni yoshga qarab kiyish qadimiy arab odatlaridan bo'lgan⁹.

Tadqiqot jarayonida arab ayollariga «Milliy kiyim-kechaklaringiz saqlanib qolganmi?» degan savol bilan murojaat qilganimizda respondentlarning asosiy qismi milliy kiyimlarning ma'lum bir turlari, ya'ni «natti», «xattaba» hamda «chet natti», «silsila» kabi taqinchoqlar saqlanib qolganligini ta'kidlashdi. «Arablarda milliy kiyimlar saqlanib qolganmi?» deb berilgan savolga ularning 24% «ha» deb, 41% – «qisman saqlanib qolgan», 29% – «yo'q», 6% esa umuman milliy kiyim-kechaklari saqlanib qolmagan deb javob berishdi.

Xullas, sotsiologik tahlillar shuni ko'rsatdiki, 65% respondentlar arablarning milliy kiyim-kechaklari saqlanib qolgan deb hisoblashadi. Qashqadaryo viloyati Jeynov qishlog'i Andxo'y mahallasida yashovchi xotin-qizlar arab milliy liboslarini ko'proq kiyishadi.

O'zbekiston arablarida momolar oq gizzi kiyganlari singari, yosh qizlar va juvonlar nafis qizil gizzini xush ko'rishadi¹⁰. Jeynov arablarida oilada kimdir unashtiriladigan bo'lsa, o'zlarining silsilasini kelimga hadya qilish odati bo'lgan¹¹.

O'zbekiston arablarining milliy liboslar tayyorlash usulida farq bo'lib, Jeynov arablari gizzini asosan oq surpdan, denovlik va samarqandlik arab ayollari esa rangli, ko'k yoki och binafsha rang matodan tayyorlashgan. Qashqadaryo, Surxondaryo, Buxoro va Samarqandda yashovchi arablarda gizzi 4 metr surpdan tikilgan¹².

XX asrda arab milliy kiyimlari transformatsiyasiga quyidagi muhim omillar sabab bo'lgan:

a) mintaqada yashab kelayotgan arablar hayotidagi ijtimoiy-siyosiy o'zgarishlar va mafkuraviy siyosat; b) zamonaviy texnologiyalarning kirib kelishi; v) mahalliy aholining ta'siri; g) ichki va tashqi ta'sirlar.

XX asrning 50–60-yillaridan boshlab fabrikalarda ishlab chiqarilgan matolar ommalashgan. Ayniqsa, 50-yillarda kristall mato, 70-yillarga kelib krepsatin, atlas, xonatlas, gulli chitlarning yangi nusxalari, satin, har xil gulli gulsiz rangli kremplin,

Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси. 2007. – Б. 177.

⁹ Ражабов Р. Ўзбекистондаги араблар тарихи ва этнографияси... – Б. 312.

¹⁰ Саидов М., Равшанов П. Жейнов тарихи... – Б. 252.

¹¹ Силсила, асосан, кумушдан тайёрланган тақинчоқ.

¹² Ражабов Р. Ўзбекистондаги араблар тарихи ва этнографияси... – Б. 313–314.

shoyi, marg'ilon shoyi, beqasamning yangi nusxalari, shifon, baxmal, chiybaxmal, duxoba kabi matolar ommalashgan. Xalqona kiyimlarda etnik xususiyatlar unutildi. Bu davrda fabrikalarda ishlab chiqarilgan matolarning keng tarqalishi, kiyim tikish texnologiyasining o'zgarishi va unga shahar urfi, ya'ni «modasi»ning «halokatli» ta'sir qilgan¹³.

Arab erkaklarining milliy kiyim-kechaklarida mahalliy xalqlar madaniyatini ta'sirini kuzatish mumkin. Jumladan, 1930 yillarda ko'ylak, yaktak, chopon odatiy kiyim hisoblangan bo'lsa, 1945 yillarda kostyum-shim ommalasha boshlagan. 1950 yillarda palto, plash kirib kelgan bo'lsa, 1970 yillarda jun matolardan tikilgan kiyim keng tarqalgan¹⁴. Globallashuv jarayonida arablarning milliy kiyim-kechaklarida an'anaviylik unutildi. Kiyimlar transformatsiyasini tadqiq qilish shuni ko'rsatdiki, erkaklar kiyimlari ayollarnikiga qaraganda ko'proq o'zgarishlarga uchragan.

O'zbekiston arablarining milliy kiyimlari etnik o'zlikni anglashdagi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Bu o'rinda ayollarning milliy liboslaridan kaltacha va jelakni misol tarzid keltirib o'tish joiz. Sherobod arablarining boshqa xalqlardan farqli bo'lib, arab momolarning aksariyati «setra»¹⁵ taqib yurishgan.

Ta'kidlab o'tish joizki, o'lka aholisining an'anaviy xo'jalik hayotiga yangi texnologiyalarning kirib kelishi arablarning turmush tarzi va madaniyati o'zgarishiga olib keldi.

O'zbekiston arablarining turar joylari boshqa xalqlarnikidan bir oz farq qiladi. Arablarning uylaridagi derazalar ikki tavaqali (ikki qavatli) bo'lib, ularni arabcha o'ymakorlik san'ati bilan bezatilishi mazkur xalq milliy me'morchiligiga xos xususiyatlardan biri hisoblanadi.

XX asrda yuz bergan ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va madaniy jarayonlar natijasida arablarda zamonaviy yevropacha kiyim-kechaklarni kiyish urfga aylanib bordi. Bu ham milliy o'zlikni anglashga ta'sir ko'rsatdi va arab milliy kiyimlarini unutilishiga olib keldi.

¹³ Бережнова М. Л. Ткани и производство одежды из них у русских юга Западно – Сибирской равнины последней трети XIX –30-х годов XX века: Автореф. дис... канд. ист. наук. – Омск, 1997.

– С. 27.

¹⁴ Дала ёзувлари. Қашқадарё вилояти Миришкор тумани Жейнов кишлоғи. 2011 йил.

¹⁵ Дала ёзувлари. Сурхондарё вилояти Шеробод тумани Нуриддин Муродов кишлоғи, 2011 йил.

АБУ РАЙҲОН БЕРУНИЙНИНГ “ҲИНДИСТОН” АСАРИ НОЁБ ЭТНОГРАФИК МАНБА СИФАТИДА

Очил Бўриев

Қарши давлат университети профессори

Шерзод Искандаров

Тошкент тиббиёт академияси доценти

Асилбек Хўжаёров

Қарши давлат университети тадқиқотчиси

“Ҳали дунёда ҳеч ким ҳинд халқини,
унинг қадим ва бой маданиятини
Берунийчалик тарғиб қилмаган.
Бинобарин, ҳинд халқи бир жамоа,
унинг дўсти Абу Райҳон Беруний ҳам бор.
Биз ҳамиша унинг илғор тафаккури олдида бош эгамиз”

Маҳатма Ганди

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақолада Ўрта Осиё қомусий олими Абу Райҳон Берунийнинг “Ҳиндистон” асарининг ноёб этнографик манба эканлиги ёритилган.

Калит сўзлар: Абу Райҳон Беруний, “Ҳиндистон” асари, тарих, Махмуд Ғазнавий, ҳиндлар, Нандна қалъаси, этнографик асар, урф-одатлар, маросимлар, турклар.

Ўрта Осиёнинг қалби ҳисобланган Ўзбекистонда миллий маънавий меросимизни ўрганиш ва халқимизга етказиш мустақиллик йилларида давлат сиёсати даражасига кўтарилди. Айниқса, IX – XII асрлар Биринчи Ренессанс (Уйғониш) даври буюк алломаларининг илмий – маънавий меросини ўрганиш Янги Ўзбекистонда Учинчи Ренессанс пойдеворини яратишда тамал тоши бўлиб хизмат қилмоқда.

IX – XII асрлар Биринчи Ренессанс – “Олтин давр”да яшаган жаҳон цивилизациясига салмоқли ҳисса қўшган буюк

CONTENTS MUNDARIJA

47. Парпиева, Н. Т. (2022). НАТУРФИЛОСОФСКИЕ ВЗГЛЯДЫ АЛЬ-БЕРУНИ. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 173-175.
48. Norqulov, D. T., Norqulov, S. D., & Umarova, F. S. (2022). ABU RAYHON BERUNIYNING "SAYDANA" ASARIDA TIBBIYOT VA DORIVOR O.,SIMLIKLAR HAQIDA. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 176-180.
49. Norqulov, S. D., Norqulov, D. T., & Umarova, F. A. (2022). JAMIYAT RIVOJINING FALSAFIY ONG BILAN ALOQADORLIGI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 181-183.
50. Otamuratov, S. (2022). ABU RAYXON BERUNIY VA MA'MUN AKADEMIYASI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 184-187.
51. Salaev, D. J. (2022). SHARQNING BUYUK QOMUSIY OLIMI AL-BERUNIY ASARLARIDA ADOLATLI DAVLAT VA FOZIL JAMIYAT MASALASI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 188-191.
52. Salomova, X. J. (2022). BUYUK MUTAFAKKIR MUHAMMAD IBN AHMAD AL-BERUNIYNING FAN TARAQQIYOTIDAGI BUYUK XIZMATLARI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 192-194.
53. Nurbaeva, H. B., & O'rolov, M. (2022). MILLIY QADRIYATLAR HAR BIR MILLATNING O'TMISHI, BUGUNI VA KELAJAGI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 195-197.
54. Turaev, B. O. (2022). BERUNIY FALSAFASI O'ZBEKISTON OLIMLARI TALQINIDA. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 198-206.
55. Юлдошев, А. Э. (2022). ИССЛЕДОВАНИЕ ОБ РАСШИРЕНИЕ ИНТЕГРАЦИИ ПРЕДМЕТОВ ФИЗИКИ И ГЕОФИЗИКИ. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 207-209.
56. Abdurahmanova, N. H. (2022). BERUNIY ASARLARI TALQINI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 210-212.
57. Yusupova, N. A. (2022). BO'LAJAK TARIX FANI O'QITUVCHISINING SHAXSIY-PEDAGOGIK SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH MODELI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 213-215.

CONTENTS MUNDARIJA

58. Алимова, С. Г. (2022). РАЗВИТИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОГО МИРОВОЗЗРЕНИЯ В ТРУДАХ АЛЬБЕРУНИ. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 216-218.
59. Қиёсов, Ш. У. (2022). НАУЧНЫЙ ВКЛАД АЛЬ-БЕРУНИ В РАЗВИТИЕ МИРОВОЙ НАУКИ. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 219-221.
60. Abdullayev, T. B. (2022). BILISH FALSAFASI TARAQQIYOTIDA AL-BERUNIYNING O'RNI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 222-224.
61. Akhmedov, J. S. (2022). VIEW OF THE KAMOLIDDIN BEKHZOD IN THE WORKS OF UZBEK FINE ART MASTERS. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 225-228.
62. Jumanova, D. (2022). BADIY USLUBNING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 229-233.
63. Daminova, S. F. (2022). KICHIK YOSHDAGI BOLALARNING BADIY ADABIYOTGA BO'LGAN QIZIQISHLARINI RIVOJLANTIRISHDA OILA VA MAHALLANING O'RNI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 234-236.
64. Jabborova, G. T. (2022). TOSHKENT VILOYATI O'LKASHUNOSLIK MUZEYLARI FAOLIYATINING O'RGANILISHI (CHIRCHIQ O'LKASHUNOSLIK MUZEYI MISOLIDA). *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 237-240.
65. Iskandarova, N. X. (2022). ABU RAYHON BERUNIY QARASHLARIDA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI MEHNATGA O'RGATISHNING MOHIYATI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 241-242.
66. Kushbakova, D. A. (2022). MUHAMMAD YUSUF SHE'RIYATI TILI VA USLUBINING O'RGANILISH MASALALARI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 243-246.
67. Narmatova, M. T., & Jo'raev, J. J. (2022). ZAMONAVIY, YUKSAK INTELLEKTUAL SALOHİYATGA EGA KADRLAR JAMIYAT BARQAROR RIVOJLANISHINING KAFOLATI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 247-250.
68. Ko'baev, Q., & Mavlonov, B. (2022). AFSONALARNING BADIY TALQINI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 251-255.

CONTENTS MUNDARIJA

69. Qurbonov, M. D. (2022). MIRZO SALIMBEKNING RUS DAVLATI TARIXI HAQIDA QARASHLARI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 256-263.
70. Allaberganov, O. A. (2022). XORAZM VOHASIDAGI IBTIDOIY JAMOA TUZUMI DAVRI YODGORLIKLARINING ARXEOLGIK JIHATDAN O'RGANILISH TARIXI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 264-268.
71. Abilov, O. M. (2022). MILLIY G'OYA, MAFKURA VA QADRIYATLAR. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 269-273.
72. Mahammatov, A., & Ergashev, A. (2022). O'RTA MAKTABLARDA ONA TILI VA ADABIYOT DARSLARINI TASHKIL ETISHNING O'ZIGA XOS JIHALARI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 274-276.
73. Жураев, М. Р. (2022). ИЗУЧЕНИЕ АРХЕОЛОГИЧЕСКОГО ОБЪЕКТА МИНГУРЮКА В ТАШКЕНТЕ. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 277-279.
74. Iskandarov, Sh. A. (2022). MARKAZIY OSIYO ARABLAR ETNOMADANIY IDENTIKLIGINING XO'JALIK AN'ANALARI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 280-283.
75. Kubaev, K. U., & Sharifov, J. G. (2022). TARIXIY HAQIQAT VA BADIY TALQIN. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 284-289.
76. Asqarova, N. A., & Shavkatova, I. S. (2022). ABU RAYHON BERUNIYNING SAYDANA ASARI-DORIVOR O'SIMLIKLAR XAZINASI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 290-296.
77. Babayarova, N. D. (2022). BERUNIYNING ILM YO'LI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 297-300.
78. Alikulova, D. Y., & Abdullayeva, B. X. (2022). ABU RAYHON BERUNIYNING TIBBIYOTGA QO'SHGAN HISSASI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 301-302.
79. Bo'riev, I. S. (2022). ABU RAYHON BERUNIYNING GENETIKAGA OID QARASHLARI HAQIDA. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 303-309.
80. Mamatqulova, I. E., & Rasulova, Z. Q. (2022). DORIVOR TIRNOQGUL (SALENDULA OFFICINALIS) O'SIMLIGINING GENETIK TUZILISHI HAMDA DORIVORLIK XUSUSIYATLARI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 310-312.

CONTENTS MUNDARIJA

81. Dustova, G. K. (2022). ABU RAYHON BERUNIYNING "SAYDANA" ASARINING XUSUSIYATLARI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 313-314.
82. Sayfutdinova, Z. A., & Kurbonova, Z. C. (2022). ABU RAYHON BERUNIYNING JIGAR KASALLIKLARINI DAVOLASHDAGI MASLAXATLARINING ZAMONAVIY TALQINI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 315-316.
83. Kurbonova, Z. C., Nuriddinova, N. F., & Tairova, G. B. (2022). ABU RAYHON BERUNIYNING TIBBIYOTGA QO'SHGAN HISSASINI O'RGANISH. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 317-319.
84. Tairova, G. B., Kurbonova, Z. C., & Nuriddinova, N. F. (2022). ABU RAYHON BERUNIYNING JIGAR KASALLIKLARI TO'G'RISIDAGI FIKRLARINI TADQIQ QILISH. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 320-322.
85. Ne'matova, M., & Aslanova, M. D. (2022). ABU RAYHON BERUNIY HIKMATLARINING TIBBIYOTDAGI O'RNI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 323-326.
86. Nishonov, A. A. (2022). ABU RAYHON BERUNIYNING TIBBIYOTGA QO'SHGAN HISSASI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 327-328.
87. Rahmanov, T. O., & Muxammadiyeva, M. M. (2022). ABU RAYXON BERUNIYNING XOZIRGI DAVRGACHA TUTGAN O'RNI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 329-330.
88. Sherqo'ziyeva, G. F., Boysariyeva, M., & O'rolova, O. (2022). BERUNIYNING TIBBIYOTDAGI ZAMONDOSHI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 331-334.
89. Sobirjonov, A. Z. (2022). ABU RAYHON BERUNIYNING «SAYDANA» ASARINI FARATSEVTIKADA TUTGAN O'RNI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 335-339.
90. Farhodjonov, O. U. (2022). XORAZMLIK BERUNIY VA TIBBIYOT. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 340-347.
91. Xudaykulova, G. K., Abdurashitova, S. A., & Muyassarova, M. M. (2022). ABU RAYHON MUHAMMAD IBN AHMAD BERUNIY O'RTA ASRLARNING BUYUK QOMUSIY OLIMI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 348-350.

CONTENTS MUNDARIJA

92. Xudaykulova, G. K., & Djurayeva, N. K. (2022). MUTAFAKKIR OLIM ABU RAYHON BERUNIYNING ILMIY MADANIY MEROSNING AHAMIYATI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 351-352.
93. Zaynutdinova, D. L., & Babadjanova, S. A. (2022). ABU RAYHON BERUNIY – QOMUSIY ALLOMA. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 353-355.
94. Askarova, N. A., & Xalbaeva, D. U. (2022). ABU RAYHON BERUNIY – BUYUK QOMUSIY OLIM. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 356-359.
95. Boboyeva, Z. N. (2022). ABU RAYXON BERUNIY ASARLARINING TIBBIY TA'LIMDAGI AHAMIYATI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 360-361.
96. Asqarova, N. A., & Boymurodova, X. (2022). ABU RAYHON BERUNIYNING PEDAGOGIK - PSIXOLOGIK QARASHLARI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 362-365.
97. Ne'matova, N. O., Almatova, U. A., & Rustamov, T. G. (2022). ABU RAYHON BERUNIY – O'RTA ASRNING BUYUK QOMUSIY OLIMI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 366-368.
98. Ниёзова, Н., & Худайкулова, Н. (2022). СУЩНОСТЬ И ЗНАЧЕНИЯ КНИГА АБУ РАЙХАН БЕРУНИЙ «МИНЕРОЛОГИЯ» («КИТАБ АЛ-ДЖАМАХИР ФИ МА'РИФАТ АЛДЖАВАХИР»). *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 369-370.
99. Олимжонова, Ф. А., & Кушматова, Д. Э. (2022). ВКЛАД ВЕЛИКИХ МЫСЛИТЕЛЕЙ ДРЕВНОСТИ, ОСОБЕННОСТИ АБУ РАЙХАНА БЕРУНИ В РАЗВИТИИ СОЦИАЛЬНО КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ СОВРЕМЕННОГО УЗБЕКИСТАНА. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 371-372.
100. Olimjonova, F. O., & Kushmatova, D. E. (2022). AL-BIRUNI'S CONTRIBUTION TO THE DEVELOPMENT OF MEDICAL SCIENCE IN UZBEKISTAN. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 373-374.
101. Salomova, F. I., Sharipova, S. A., & O'rolova, O. (2022). ABU ALI IBN SINONING VA ABU RAYHON BERUNIYNING ILMIY MEROSI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 375-377.
102. Махсумов, Ш. М., Зайцева, О. А., & Мамажонова, М. А. (2022). ЗНАЧЕНИЕ АБУ РАЙХАН БЕРУНИ В РАЗВИТИИ ФАРМАКОГНОЗИИ. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 378-380.

CONTENTS MUNDARIJA

103. Sherqo'zieva, G. F., & Karimov, K. B. (2022). ABU ALI IBN SINONING DORISHUNOSLIKKA QO'SHGAN XISSASI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 381-384.
104. Sherqo'ziyeva, G. F., Egamberdiyeva, Z. Z., & Bahridinova, M. N. (2022). IKKI BUYUK DORISHUNOS ALLOMALAR. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 385-387.
105. Eshquvatova, G. O. (2022). ABU RAYHON BERUNIY IJODINING TIBBIYOTDAGI O'RNI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 388-390.
106. Raxmonov, A. A. (2022). VIII-IX ASRLARDA ISLOM IQTISODIYOTI NAZARIY-FALSAFIY ASOSLARINING SHAKLLANISHI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 391-394.
107. Chaldibayev, I. (2022). SHAYBONIYLAR DAVRIDA SIYOSIY TARIXI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 395-398.
108. Бўриев, О., Искандаров Ш. & Хўжаёров, А. (2022). АБУ РАЙХОН БЕРУНИЙНИНГ “ҲИНДИСТОН” АСАРИ НОЁБ ЭТНОГРАФИК МАНБА СИФАТИДА. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 399-411.
109. Утаев, Ф. Ф. (2022). АЖДОДЛАРИМИЗ ТАФАККУРИ ВА БУЮК ДАҲОСИ. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 412-415.
110. Тураев, Б. О. (2022). БЕРУНИЙ ФАЛСАФАСИ ЎЗБЕКИСТОН ОЛИМЛАРИ ТАЛҚИНИДА. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 416-426.
111. Султанов, О. С. (2022). ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОНДА ТАЛАБАЛАРНИНГ ИЖТИМОЙ МАЪСУЛИЯТИНИ ОШИРИШНИНГ АСОСИЙ ОМИЛЛАРИ ВА ШАРТ-ШАРОИТЛАРИ. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 427-434.
112. То'xtayeva, S. G'. (2022). ABU RAYXON BERUNIYNING FARZAND TARBIYASI HAQIDAGI QARASHLARI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 435-436.
113. Yovqacharova, M. (2022). OILADA FARZAND TARBIYASIDA ABU RAYXON BERUNIY ASARLARINING O'RNI. *The significance of the scientific, cultural heritage of Abu Rayhon Beruni and its role in the development of science*, 3(1), 437-439.

